

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

AVRUPA KONSEYİ
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

YUSUF GEZER veTÜRKİYE davası

(Başvuru no 21790/04)

KARAR

STRASBOURG

1Aralık 2009

KESİNLEŞMİŞ

01/03/2010

Bu karar Sözleşmenin 44. maddesi 2. fıkrasında belirtilen koşullarda kesinleşecektir. Ancak şekli düzeltmelere tâbi olabilir.

Yusuf Gezer ve Türkiye davasında,

FrançoiseTulkens,*başkan,*
IreneuCabralBarreto,
VladimiroZagrebelsky,
DanutėJočienė,
DragoljubPopović,
AndrásSajó,
IşılKarakaş,*yargıçlar,*
ve SallyDollé, *daire yazı işleri müdürü,*

katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire) 10 Kasım 2009 tarihlerinde gerçekleştirdiği kapalı müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın temelinde bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan başvuran M. Yusuf Gezer'in ("başvuran") Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı, 18 Mayıs 2004 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesine göre yönelttiği bir başvuru bulunmaktadır (No. 21790/04)
2. Başvuran Mahkeme önünde İstanbul'da avukatlık faaliyeti gösteren Av. A. Çiftçi tarafından temsil edilmektedir. Türk hükümeti (« Hükümet ») kendi temsilcisi tarafından temsil edilmektedir.
3. 10 Haziran 2008 tarihinde ikinci daire başkanı başvurunun Hükümete tebliğ edilmesine karar vermiştir. Sözleşme'nin 29. maddesinin 3. fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirliği ve esası daire tarafından aynı anda incelenecektir.
4. 7 Kasım 2008 tarihinde Hükümet mahkeme kalemine gözlemlerini göndermiştir. Başvuran kendisine verilen süre içerisinde cevap vermemiştir. Bununla birlikte Mahkemeye başvurusunun geçerli olduğunu bildirmiştir.

ESAS**DAVA KONUSU OLAYLAR**

5. Başvuran 1972 doğumlu olup halen Kırıkkale cezaevinde tutukludur.

6. 18 Nisan 2001 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü polisleri tarafından yakalanmış ve gözaltına alınmıştır. Fikri Ulçay'ı öldürmek suçundan şüphelidir.

7. Başvuran tarafından imzalanan yakalama ve arama tutanağına göre ilgili kişiye bir avukattan yardım alma hakkı olduğu hatırlatılmıştır.

8. 19 Nisan 2001 tarihinde başvuran bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Konuyla ilgili tıbbi rapor şu şekilde düzenlenmiştir: « Hastanın vücudunda darp veya yaralanma izleri bulunmamaktadır ».

9. Aynı gün başvuran polislere maktulün cesedini gömdüğü yeri göstermiştir.

10. Tüm bu süreç boyunca bir avukattan yardım almamıştır.

11. 21 Nisan 2001 tarihinde avukatı olmadan polis tarafından sorgulanmıştır. Söz konusu cinayete karıştığını kabul etmiştir. Kendisi tarafından imzalanan ifade tutanağına göre bir avukatın yardımını alma hakkı kendisine hatırlatılmıştır. « Bir avukatın yardımını talep etmiyor » kutucuğu işaretlenmiştir. Başvuran ayrıca « Bir avukatın yardımını talep etmemiştir » ibaresinin altına imzasını atmıştır.

12. 22 Nisan 2001 tarihinde ilgilinin gözaltına alınmasının ardından düzenlenen tıbbi kontrol raporu aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

« Hastanın şikayetleri: darbe.

Doktorun teşhisi: hastanın göğüs kafesinde ve sırtında çok sayıda morluk ve çizgisel sıyrıklar. »

13. Aynı gün başvuran savcı huzurunda ifade verdikten sonra ceza mahkemesine çıkarılmıştır. Burada ifade vermeyi reddetmiş ve polislere verdiği ifadesinin içeriğini reddetmekle yetinmiştir. Hakim tutuklu olarak yargılanmasına karar vermiştir.

A. Başvuran aleyhinde ceza yargılaması

14. 17 Mayıs 2001 tarihli bir iddianame ile İstanbul Cumhuriyet Savcısı başvuranın (ve diğer üç kişinin) taammüden adam öldürme ve yağma suçlarından mahkûm edilmesini talep etmiştir.

15. Başvuran İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde (« Ağır Ceza Mahkemesi ») yargılanmıştır. Bir avukatın yardımını almıştır.

16. 19 Temmuz 2001 tarihli duruşmada başvuran kendisine atılan suçlamaları reddetmiştir. Gözaltına alındığı sırada işkenceye maruz kaldığını dile getirmiştir.

17. 18 Kasım 2002 tarihli bir kararla, Ağır Ceza Mahkemesi başvurana isnat edilen eylemleri sabit bulmuş ve kendisini ömür boyu hapis cezasına mahkum etmiştir. Diğer sanıkların delil yetersizliğinden beraat etmelerine karar vermiştir.

18. Ağır Ceza Mahkemesi başvuran ile ilgili kararını « dosya içeriğine », « bütün belgeler ve tutanaklara », « öldürülen Fikri Ulçay'ın otopsi raporuna », « dava müdahillerinin beyanlarına », « hazırlık soruşturması sırasında sanığın beyanlarına », « 22 Nisan 2001 tarihli bilirkişi raporuna », « adli tıp kurumu özel uzmanlık bölümünün Fikri Ulçay'ın ölüm sebebinin boğulma suretiyle soluksuz kalma olduğunu belirten bilirkişi raporuna » ve « A. Ursavaş, Y. Kandemir, H.Y. Tıraş, M. Günday ve Y. Köseadağ'ın birbirini tutan ifadelerine » dayandırmaktadır. Mahkeme ayrıca « Sanığın soruşturma sonunda suçlamaları reddettiğini ancak olayları inkâr eden savunmasının yukarıdaki delil unsurları karşısında suçluluğu ile ilgili şüphe uyandıracak türde olmadığını da » not etmiştir.

19. 4 Aralık 2002 tarihinde, başvuran avukatı aracılığı ile 18 Kasım 2002 tarihli kararı temyiz etmiştir.

20. 21 Ocak 2004 tarihinde Yargıtay temyiz edilen kararı bütün hükümleriyle onamıştır.

B. Polisler aleyhinde ceza yargılaması

21. 21 Ekim 2003 tarihli bir dilekçe ile başvuran gözaltına alınma sürecinden sorumlu olan polisler hakkında suç duyurusunda bulunmuştur.

22. Söz konusu dört polisin ifadelerinin alınmasının ardından İstanbul Cumhuriyet Savcısı 19 Nisan 2004 tarihli bir iddianame ile bir suçu itiraf ettirmek amacıyla kötü muamelede bulunmak suçundan cezalandırılmalarını talep etmiştir.

23. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi heyeti sanık polis memurlarını dinlemiştir. Polis memurları kendilerine isnat edilen suçları reddetmişlerdir. Başvuran ise istinabe sonucu İnebolu Ağır Ceza Mahkemesi heyeti aracılığıyla dinlenmiştir. İfadesinde ısrarcı olmuş ve gözaltında bulunduğu sırada kötü muameleyle tabi olduğu konusunda şikâyetçi olmuştur.

24. 13 Aralık 2004 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi delil yetersizliğinden sanık polis memurlarının beraatına karar vermiştir. Bu karar 17 Mayıs 2005 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir. İlgili kişi bu karar için temyiz yoluna gitmemiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞMENİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI HAKKINDA

25. Başvuran İstanbul Emniyet Müdürlüğünde kötü muameleye maruz kaldığını iddia etmekte ve gözaltında bulunmasında sorumlu polis memurlarının cezalandırılmamalarından şikâyetçi olmaktadır.

26. Hükümet, başvuranın 13 Aralık 2004 tarihli karar ile ilgili temyiz yoluna başvurmaması sebebiyle iç hukuk yollarının tüketilmediğini iddia etmektedir. Hükümet, ilgili kişinin Mahkeme'ye başvurmadan önce zararının tazmin edilmesi amacıyla hukuki veya idari mahkemeler nezdinde dava açması gerektiği kanaatindedir.

27. Zararın tazmin edilmesi için dava açma konusu ile ilgili olarak Mahkeme daha önce birçok kez iç hukuk yollarının tüketilmemesi konusunda karar verdiğini (diğerleri arasında *Karayiğit ve Türkiye davası* (karar.), no 63181/00, 5 Ekim 2004) ve bunu reddettiğini hatırlatır. İşbu davada da daha önceki sonuçlardan farklı bir sonuç çıkarılmasını gerektirecek bir durum olmadığı kanaatindedir. Temyiz yolunun tüketilmemiş olması konusunda Mahkeme daha önce takip ettiği benzer davalardan farklı bir şekilde yorum yapamaz (örneğin, *Uyan ve. Türkiye davası*(no 2), no 15750/02, § 48, 21 Ekim 2008; *Nurgül Doğan ve Türkiye davası*, no 72194/01, §§ 33-44, 8 Temmuz 2008; *Suna Parlak, Rahime Aktürk ve Hatice Tay ve Türkiye davası* (karar.),no 24942/94, 24943/94 ve 25125/94, 9 Ocak 2001; *Şenses ve Türkiye davası* (karar), no 24991/94, 14 Kasım 2000; *Günay Kızılgedik ve Türkiye davası* (karar), no 24944/94, 14 Kasım 2000 ve *A.A.,H.A., M.A. ve R.A. ve. Türkiye davası* (karar), no 30015/96, 28 Mart 2000).Bu durumda, ceza hâkimleri ve görevlerine bağlı ayrıcalıklar ve Hükümetin daha sağlam dayanaklarının bulunmaması göz önüne alındığında, Mahkeme pratikte, başvuranın olası bir temyiz başvurusunun daha önce şikâyet dosyasında ibraz ettiği delil unsurlarını tamamlayacak veya daha detaylı bir şekilde açıklayacak ve soruşturmanın veya açılan davanın sonucunu önemli ölçüde değiştirebilecek türde olmayacağı görüşündedir. Bu durumda itirazın bu kolunu da reddetmektedir.

28. Mahkeme ayrıca Sözleşmenin 3.maddesi ile ilgili şikâyetin Sözleşmenin 35 § 3 maddesine göre dayanaksız olmadığını tespit etmiştir. Ayrıca hiçbir kabul edilemezlik gerekçesine aykırı olmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla bu şikâyetin kabul edilebilir olduğu kararının verilmesi uygun olacaktır.

29. Davanın esası ile ilgili olarak Hükümet, başvuranın, maruz kaldığını iddia ettiği kötü muameleler konusunda iç hukuk mahkemeleri nezdinde hiçbir detaylı açıklama ibraz etmediğini savunmaktadır. Oysa Sözleşmenin

3.maddesi tarafından olması gereken kanıt; bir grup delil veya bilinen bir olgudan bilinmeyen bir olgunun kesin olarak çıkarılması ile elde edilir; ancak mevcut davada hiçbir somut ve sağlam olguya dayandırılmadıkları için benzer iddialar bu dava için geçerli olmayacaktır.

30. Bu noktada Mahkeme, başvuranın tutuklanmasının ardından yapılan tıbbi muayenede vücudunda hiçbir lezyon bulunmadığını gözlemlemiştir (yukarıdaki 8 numaralı paragraf).

31. Bunun üzerine Mahkeme, ilgili kişinin gözaltında tutulma sürecinin ardından bir doktor tarafından muayene edildiğini ve darbe aldığından şikâyet ettiğini saptamıştır. Bu incelemenin ardından düzenlenen tıbbi raporda başvuranın göğüs kafesinde ve sırtında çok sayıda morluk ve çizgisel sıyrıklar olduğunu belirtmekte (yukarıdaki 12 numaralı paragraf) ve rapor başvuranın iddialarını desteklemektedir.

32. Sonuç itibarıyla, sunulan belgeler ve Hükümet tarafından makul bir açıklama yapılmaması göz önünde bulundurularak Mahkeme, başvuranın vücudunda tespit edilmiş olan yaralanmaların sorumluluğunun Devlete ait olduğu sonucunu çıkarmıştır.

33. Buna göre, Sözleşmenin 3.maddesi esas olarak ihlal edilmiştir.

34. Başvuranın kötü muamele gördüğü iddiaları karşısında resmi makamların fiili bir şekilde hareket edip etmediği konusunda ise Hükümet, başvuranın çok geç şikâyetinde bulunduğunu ve bu durumda Hükümetin lehte ve aleyhte delilleri toplamasını engellediğini savunmaktadır. Hükümet Başvuranın anlaşmazlık konusu gözaltına alınma sürecinden sorumlu polislerden 21 Ekim 2003 tarihli dilekçesiyle şikâyetçi olmasının ardından başvuranın bu davaya katılma imkânı olduğunu altını çizmektedir. Bu davanın polislerin beraat etmesiyle sonuçlandığını kabul etmekte ancak « fiili başvuru » kavramından çıkarılan zorunluluğun bir sonuç zorunluluğu değil bir imkân zorunluluğu olduğunu da eklemektedir. Bu bağlamda Hükümete göre dosyanın kapsamındaki hiçbir unsur, hukuki makamların söz konusu olay ile ilgili kanıtları elde etmek ve Sözleşmenin 3.maddesi yönünde fiili bir soruşturma yürütmek için ellerinde bulunan makul tedbirleri almadıklarını kanıtlayacak türde değildir.

35. Mahkeme öncelikle, bir bireyin « savunulabilir » bir şekilde – bu davada olduğu gibi –(yukarıdaki 33 numaralı paragraf) Devlet görevlilerinin kendisine Sözleşmenin 3.maddesine aykırı bir muamelede bulunduklarını beyan ettiğinde, yetkili makamların olayların oluşumunu tespit etmek ve sorumluların kimliklerinin tespit edilmesi ve cezalandırılmasını sağlamak için « resmi ve fiili bir soruşturma » başlatmaları gerektiğini hatırlatmaktadır (*Assenov ve diğerleri ve Bulgaristan davası*, no 24760/94, 28 Ekim 1998, § 102, *Karar ve hükümlerin toplanması* 1998-VIII). Bu davada Mahkeme, özellikle 22 Nisan 2001 tarihli tıbbi raporla kanıtlanan, gözaltına alınma süresince kötü muameleye maruz kalma şikâyetiyle yetkili makamların 19 Temmuz 2001 tarihinden itibaren konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduklarını

gözlemlemiştir. Buna rağmen ancak olaylardan yaklaşık üç sene sonra başvuranın şikâyetçi olmasının ardından soruşturma başlatarak (yukarıdaki 22 numaralı paragraf) harekete geçmişlerdir. Oysa yetkili makamların anında bir soruşturma başlatması, kamu güvenini ve Devletle uyumunu korumak ve yasadışı eylemlerde toleransı veya suçlarda gizli anlaşmaları önlemek için çok önemlidir (*Nurgül Doğan*, daha önce belirtilen, § 61 ve *Batı ve diğerleri ve Türkiye davası*, no 33097/96 ve 57834/00, 3 Haziran 2004, § 136, CEDH 2004-IV).

36. Bu bağlamda Sözleşmenin 3.maddesi usul olarak da ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI HAKKINDA

37. Sözleşmenin 6 § 1 maddesine dayanarak başvuran, baskı altında elde edilen delillerle mahkûm edildiğini iddia etmektedir.

38. Mahkeme, yargılamanın adil olması ile ilgili bu şikâyetin Sözleşmenin 35 § 3 maddesine göre açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmiştir. Bununla birlikte şikâyetin diğer kabul edilmezlik gerekçelerine ters düşmediği görüşündedir. Dolayısıyla şikâyetin kabul edilebilirliğine karar verilmesi gerekmektedir.

39. Hükümet, söz konusu davanın adil bir şekilde görüldüğünü savunmaktadır. Ağır Ceza Mahkemesinin, başvuranın mahkûmiyetini, sadece sanığın ifade ve itiraflarına dayandırmadığını, aksine dosya içeriğine, bütün belge ve tutanaklara, maktulün otopsi raporuna, 22 Nisan 2001 tarihli bilirkişi raporuna, doğrulayıcı tanık ifadelerine ve ölüm sebebinin boğulma suretiyle soluksuz kalma olduğunu belirten adli tıp kurumu ihtisas dairesi bilirkişi raporuna dayandırıldığını belirtmektedir. Hükümet ayrıca Ağır Ceza Mahkemesinin kararının Yargıtay tarafından da incelendiğini hatırlatmaktadır.

40. Mahkeme özellikle, Sözleşmenin 3.maddesine aykırı bir şekilde toplanan delillerin bir ceza davasında kullanılması ile ilgili *Jalloh ve Almanya Davası'nda* ([GC], no 54810/00, §§94 à 102, CEDH 2006-IX) hukuk ilmi tarafından oluşturulan genel ilkeleri işaret etmektedir.

41. Mahkeme bu davada başvuranın, dört günlük gözaltı süresince İstanbul Emniyet Müdürlüğü polis memurları tarafından sorgulandığını gözlemlemektedir. Bu süre içerisinde ilgili kişi bir avukatın yardımından faydalanmamış ve kendisini suçlayıcı birçok beyanda bulunmuş ve daha sonra bu beyanlar diğer gerekçelerle birlikte Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen kararda delil olarak kullanılmıştır.

42. Mahkeme başvuran tarafından sunulan şikâyetin benzerini daha önce incelediğini ve bir avukatın desteği olmadan gözaltında bulunan bir kişinin Sözleşmenin 3.maddesine aykırı bir şekilde alınan ifadesinin kullanılması sebebiyle Sözleşmenin 6 §§ 1 et 3 c)maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Kolu ve Türkiye davası*, no 35811/97, § 63, 2 Ağustos 2005, Örs

ve diğerleri ve Türkiye davası, no 46213/99, § 61, 20 Haziran 2006, Göçmen ve Türkiye davası no 72000/01, § 75, 17 Ekim 2006, Söylemez ve Türkiye davası, no 46661/99, § 124, 21 Eylül 2006).

43. Mahkeme işbu davayı incelemiş ve Hükümetin mevcut durumda farklı bir sonuç çıkarılmasını sağlayacak hiçbir delil ve olgu ibraz etmediğini görmüştür. Mahkeme Hükümetin anlaşmazlık konusu mahkumiyet kararının bir grup delillere dayandırmış olması olgusunu takip edememektedir. Mahkeme, başvuranın mahkûm edilme kararı başvuranın baskı altında verdiğini belirttiği ifadesine dayandırılarak alınmış olup olmamasının araştırılmasına gerek olmadığı görüşündedir. Mahkemenin ceza yargıları tarafından olayların çözümlenmesinin başvuranın kötü muamele görerek vermiş olduğu ifadelerle dayandırdığını tespit etmesi yeterlidir. (Göçmen, daha önce belirtilen § 74, ve Örs ve diğerleri, daha önce belirtilen, § 60).

44. Sonuç itibarıyla, tespitlerinin ve değerlendirmesine sunulan dosyanın içeriği ışığında Mahkeme, davada sunulan yargılama yöntemi teminatlarının baskı altında elde edilen itirafların kullanılmasını engelleyecek türde olmadığı görüşündedir. Yargıtayın bu eksikliği düzeltmemesi sebebiyle Mahkeme anlaşmazlık konusu davada Sözleşmenin 6.maddesinde talep edilen sonuca ulaşılmadığını görmektedir.

45. Bu sebeple Mahkeme, başvuranın adil bir şekilde yargılanmadığı konusunda Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiği kanaatine varmıştır.

III. İDDİA EDİLEN DİĞER İHLALLER HAKKINDA

46. Başvuran ayrıca Sözleşmenin 5.maddesinin bütün hükümlerinin ihlal edildiğinden de şikâyetçi olmuştur. Ayrıca Sözleşmenin 6 § 3 maddesi hükümlerinin yok sayıldığını da savunmaktadır.

47. Mahkeme işbu başvuru ile sunulan temel hukuki sorunları incelemiş olduğunu varsayarak, bu şikâyetleri ayrı olarak değerlendirmenin gerekli olmadığı görüşüne sahiptir (Kamil Uzun ve Türkiye davası, no 37410/97, § 64, 10 Mayıs 2007).

IV. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

48. Başvuran hiçbir adil karşılık talebinde bulunmamıştır. Bu sebeple mahkeme bu konu ile ilgili tazminat verilmesinin gerekli olmadığı görüşündedir. Buna karşılık 6 § 1 maddesi ihlali için en uygun tazmin şeklinin, başvuranın, söz konusu hüküm ihlal edilmediği takdirde içinde bulunacakları duruma getirilmelerini sağlamak olduğunu yinelemiştir (Teterinyve Rusya davası, no 11931/03, § 56, 30 Haziran 2005, Jeličićve Bosna Hersek davası, no 41183/02, § 53, 31 Ekim 2006 ve Mehmet ve Suna Yiğit ve Türkiye davası, no 52658/99, § 47, 17 Temmuz 2007). Mahkeme söz konusu ilkenin bu davada da geçerli olduğu kararını vermiştir. Sonuç

olarak, Mahkeme, başvuranın bunu talep etmesi halinde, en uygun tazmin şeklinin 6 § 1. maddesi şartlarına uygun olarak davayı yeniden başlatmak olduğunu değerlendirmiştir (*Salduz ve Türkiye davası*[GC], no 36391/02, § 72, 27 Kasım 2008).

BU GEREKÇELERLE MAHKEME,

1. Oy çoğunluğu ile başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Bir oya karşı altı oy ile Sözleşmenin 3.maddesinin ihlal edilmiş olduğuna;
3. Bir oya karşı altı oy ile Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin ihlal edilmiş olduğuna;
4. Bir oya karşı altı oy ile diğer şikâyetlerin ayrı olarak değerlendirilmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

Yönetmeliğin 77 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca Fransızca dilinde düzenlenmiş ve 1 Aralık 2009 tarihinde yazılı olarak ilgililere iletilmiştir

SallyDollé
Mahkeme kalemci

FrançoiseTulkens
Başkan

İşbu kararın ekinde, Sözleşmenin 45 § 2 maddesi ve yönetmeliğin 74 § 2 maddesine uygun olarak Yargıç Popović'in karşıt görüşünün açıklaması yer almaktadır.

F.T.
S.D.

YARGIÇ POPOVIĆ'İN KARŞIT GÖRÜŞÜ

Başvurunun kabul edilemez olduğunu düşünüyorum çünkü kararın 24.maddesinde belirtildiği gibi başvuran ulusal alanda hukuk yollarını tüketmemiştir.